

KADIN VE SİYASAL KATILIM İLİŞKİSİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME: ANTALYA ÖRNEĞİ*

Erdi Demir

Akdeniz Üniversitesi

Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Doktora Öğrencisi

ORCID: 0000-0003-3227-5984

Öz

Bu çalışmanın konusu kadınların siyasal katılımları ve kamusal alanda temsilleri ile ilgilidir. Bir ülkede kadınların kamusal alanda temsili, siyasi, sosyal ve ekonomik haklarını kullanımı o ülkenin gelişmişlik seviyesini yansıtmaktadır. Çağdaş toplumlar kamusal alanda yerel yönetim ve parlamentolarda kadınlara temsil edilme hakkını sağlamaktadır. Bu yönüyle hem cinsiyetin temsil edilme sorunu ortadan kalkmakta hem de kadınların toplumsal sorunlarına sürdürülebilir çözümler üretilebilmektedir. Araştırma nitel sosyal özelliklere sahip olmakla beraber veri toplama tekniği derinlemesine görüşme yöntemidir. Araştırmada Antalya İl'nde Kepez AK Parti Kadın Kolları ile Muratpaşa İlçesi CHP Kadın Kollarına mensup On'ar kadın görüşmeci ile kadın siyasal katılım ilişkisi üzerine derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşmeler ile elde edilen veriler sosyal bir veri analiz tekniği olan içerik analizi tekniği ile sosyolojik olarak yorumlanarak özetlenmiştir. Araştırmada bulgu olarak; her iki siyasal partiye mensup görüşmecilerin kadınların siyasal temsil sorunlarına çözüm bulmaktan uzak sosyal dayanışma ve yardımlaşma vakfı sistemiyle çalıştıkları tespit edilmiştir. Ayrıca görüşmecilerin sosyal iletişim ağını genişletmek, kimlik kazanmak ve maddi ve manevi menfaat temin etmek gibi amaçlarla kadın kollarına üye oldukları, hayır işleri, hasta ziyareti, kermes gibi faaliyetlerde görev aldıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kadın, Siyasal katılım, Siyasal temsil, Toplumsal cinsiyet, Ataerkillik

A Sociological Review on The Relationship Between Women and Political Participation: The Case of Antalya

Abstract

The subject of this study is related to the political participation of women and their representation in the public sphere. The use of women's representation, political, social and economic rights in the public sphere in a country reflects the level of development of that country. Contemporary societies provide women with the right to be represented in local government and parliaments in the public sphere. In this aspect, both the problem of gender representation is eliminated and sustainable solutions to women's social problems can be produced. Although the research has qualitative social characteristics, the data collection technique of the study is an in-depth interview method. In the research, an in-depth interview was conducted on the relationship between the Female Branches of the Kepez AK Party and the female interviewers belonging to the Female Branches of the Muratpaşa District of the CHP in Antalya Province and the female political participation. As a result of the research; It was found that the interviewees belonging to both political parties work with the social solidarity and assistance foundation system, which is far from finding solutions to the problems of women's political representation.

Keywords: Women, Political participation, Political representation, Gender, Patriarchy

* Makale geliş tarihi: 18.04.2022
Makale kabul tarihi: 29.08.2022
Erken görünüm tarihi: 21.12.2022

Kadın ve Siyasal Katılım İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Antalya Örneği*

Giriş

Kadınlar dünya nüfusunun yarısını oluşturmalarına rağmen kamusal alanda ve parlamentolarda aynı nispette temsil edilmemektedirler. Kadınların yetersiz temsillerinde toplumsal ve kültürel normların, sosyo ekonomik faktörlerin, siyasal partilerin kurumsal yapısının ve politikalarının büyük ölçüde etkisi bulunmaktadır. Nitekim temsil soyut, içi boş, yansız bir kavramdır. Araştırmada kadınların hak ve yetkilerinin, kadın değerlerinin, kadın kimliklerinin kamusal-özel alanlarda temsil edilmemesi sorunu incelenmektedir.

Siyaset, Arapça *siyasa* kelimesinden türetilmekle beraber at tımar etmek, düzenlemek, toparlamak, çekip çevirmek gibi anlamlara sahiptir (Doğan, 2012: 19). Siyaset, maddi ve manevi kaynakların, güç ve yetkilerin dağıtım süreci olmakla beraber toplumsal hayatın zıtlıkları ve çatışmalarını çözüme kavuşturma mekanizmasıdır (Çam, 1999: 35; Demir, 2020: 841). Dolayısıyla kadınlar için kaynakların, sorumluluk ve yetkilerin dağıtılmasında söz sahibi olmak, güç ilişkilerinde özne haline gelebilmek, toplumda kadınlar aleyhine işleyen sosyal, kültürel, ekonomik ilişkilerin yeniden kurgulanması ve değiştirilmesi için bir fırsat olarak değerlendirilebilir (Ayata, 2011: 65). Genellikle siyasetin erkek egemen alanlarda (kahvehane, lokal, oyun salonu, kafeterya) üretilmesi kadınlar için dezavantaj gibi görünse de bu durum kamusal alan ile özel alan ayrımcılığının su yüzüne çıkması bakımından önemlidir. Kamusal alan politik kararların alındığı, vatandaşların kul olmaktan ziyade bir birey bilinciyle hareket ederek siyasal katılımlarının sağlanabildiği, siyasete dâhil olduğu alanlardır (Sancar, 2011: 168-181). Özel alan olarak tabir edilen mekanlar ise hane içi, spesifik ihtiyaçların karşılandığı, Geleneksel toplumsal cinsiyet normları ve rolleri doğrultusunda şekillendirilmiş, yemek, içmek, temizlik, çocuk bakımı gibi görevlerin kadınlara yüklendiği alanlardır (Ecevit, 2011: 4 ; Demir, 2021a: 298). Dolayısıyla kadınlara atfedilen biyolojik determinizmden öte kültürel örüntüler üzerine inşa edilen erkek egemen bakış açısı, kadınları kamusal alandan önce hane içinde konumlandırmakta, kadınlara siyasal temsil ve katılım fırsatı sunmamaktadır (Demir, 2018: 20).

* Bu çalışma, Erdi DEMİR'in (2018) "Kadınların siyasal katılımı: Antalya'da AK Parti ve CHP kadın kolları örneği isimli" yüksek lisans tezinden üretilmiştir

1. Kadın ve Siyasal Katılım İlişkisi

Siyasal katılım, siyasi olaylara ilişkin tutum takınmak, siyasal pozisyon almak, siyasi görüş ve düşüncelerini açıklamak şeklinde tezahür edebilmektedir. Siyasi olaylar karşısında belirli bir tutum takınmak, tepki göstermek, siyasi olayların gelişimini izlemek ve siyasi olaylara ilişkin görüş bildirmek şeklinde ifade edilebilir (Baykal, 1970: 30; Çukurçayır, 2008: 17). Siyasetin temelinde özgürlük ve çoğulcu demokratik katılım yer almaktadır. Siyasal katılım, bireylerin tercihlerini özgür ve bağımsız bir şekilde iletmesine imkân tanımakla birlikte siyasi karar organlarında ve toplumu ilgilendiren konularda bireyin söz sahibi olmasını sağlamaktadır (Çakır, 2008: 38). Genel itibariyle siyasal katılım denilince bireylerin vatandaşlık görevi olarak seçimlerde oy kullanması akla gelmektedir. Oysa siyasal katılım sadece seçimlerde oy kullanmaktan ibaret değildir. Siyasal katılım; aktif katılım ve pasif katılım olarak incelenebilir. Aktif katılım, siyasal parti organlarına üye olmak, parti içi kongre ve delege seçimine katılmak, sendikaya üye olmak, siyasi gösteri ve yürüyüşlerde rol almak, seçim propagandası sürecince hem kamusal alanda hem de sosyal medya üzerinden siyasi söylem ve propaganda yapmak şeklinde ifade edilebilir (Dursun, 2008: 238; Demir, 2020: 843). Pasif katılım ise, seçimden seçime sandığa gidip oy vermek şeklinde gerçekleşen seçmen davranışlarıdır.

Kadınların siyasal katılımını etkileyen faktörlerin başında toplumsal cinsiyet algısı gelmektedir. Kadınları ötekileştiren, kadın kimliği ve kadın değerlerinin kamusal alanda ve parlamentolarda temsili yerine erkek egemen, cinsiyetçi, eril normları temel alan bu bakış açısı, ataerkil kültürel sistemin bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Ataerkillik, iktidar, sosyal hiyerarşi ve erkek egemenliğine dayalı üretilmiş sosyal kalıplar ve normlardır (Demir, 2021b: 324; Demir, 2021c: 205; Walby, 1990: 20). Nitekim ataerkil sistem normlarına göre siyaset doğası gereği erildir ve siyaset erkek işi olarak kabul edilmektedir (Anbarlı Bozatay ve Kutlu, 2014: 139). Ataerkil toplumlarda siyaset, erkek işi olarak görüldüğü için, rekabet, iktidar, güç ilişkileri politik sistem içerisinde aktör olarak kadınları değil, erkekleri onaylamaktadır (Ayata, 2011: 71). Durum böyle olunca hali hazırda hane içi toplumsal rol ve eylem kalıpları ile evde konumlandırılan kadınların siyaset kurumunun gerektirdiği beşeri ve ekonomik sermaye alt yapılarına sahip olamaması, siyasete vakit ayıramaması sebebiyle kadınlar sistem dışına itilmektedir. Kadınların siyasal katılımlarını etkileyen diğer faktör ise sosyal ve ekonomik göstergelerdir. Toplumsal cinsiyet normlarının baskınlığı ve erkek egemen kamusal alanda ikincil konuma sahip olan kadınlar, siyaset kurumunun gerektirdiği eğitim ve ekonomik sermayeye sahip olamamaktadırlar. Çocuk bakmak, temizlik yapmak, yemek yapmak, ütü yapmak gibi hane içi emek harcayan kadınlar, siyasi parti içinde adaylık, yöneticilik gibi pozisyonlara başvurabilecek zaman ve finansal kaynak problemi yaşamaktadırlar (Pınarcıoğlu, 2017: 13).

Kadınların siyasal katılımını etkileyen diğer bir faktör ise, siyasal kurumlardan kaynaklanan sebepler olarak değerlendirilebilir. Siyasi parti kanunlardaki kadın temsil kotası uygulamasının hayata tam olarak geçirilmemesi, pozitif ayrımcılık uygulanmaması, kadın aday ve yöneticilere adaylık için finansal destek ve pozitif ayrımcılığın sağlanmaması kadın siyasetini etkilemektedir (Shvedova, 2005). Çoğu zaman kadın adaylar soyut ve sembolik olarak seçilemeyecek bölgelerden aday gösterilerek, sözde kota uygulaması yerine getirilmektedir (Çağlar, 2011: 75). Hâlbuki seçim yasası ve partiler kanunda yapılacak hukuki bir düzenleme ile kadın temsilinin eşit ve adil bir şekilde sağlanabileceği düşünülmektedir. Özetle, bir dizi siyasi kurumların politikaları, sosyal ve kültürel pratikler, yaşam biçimi, dünya görüşü, finansal sorunlar gibi dinamikler kadınların siyasal katılımını etkilemektedir. Başta medya olmak üzere birçok toplumsal kurumda her gün yeniden inşa edilen ötekileştirici tutum ve toplumsal cinsiyet normları kadınların siyasal katılımdan soyutlamaktadır. Kadın kimliğinin ve kadın haklarının esas anlamda temsil edilebilmesi için toplumsal kurumlarda medyada, sosyal medya ve internette, gündelik yaşamın pratiklerinde daha fazla görünürlüğe ihtiyaç vardır.

1.2. Kadınlar Siyasette Niçin Temsil Edilmelidir?

Sürdürülebilir ve merkezi bir demokrasi için kadınların siyasal mekanizmada temsil edilmesi gerekmektedir. Kadınların eşit temsili, parlamentodaki varlığı, liderlik pozisyonlarına erişebilme imkânı hem insan hakları hem de vatandaşlık haklarıyla ilgilidir. Nitekim kadınların kamusal alanda ve parlamentolarda yeteri düzeyde temsil edilmemesi cinsiyetin temsil edilmemesinden öte bir insan hakları sorunudur (Demir, 2020: 834; Arat, 1989: 15). Son 20 senede dünya parlamentolarında kadın temsil oranlarında gözle görülür bir artışa tanıklık etmekteyiz. Nitekim 2000'lerde %13 olan bu oran 2020 yılında %25 seviyelerindedir (Demir, 2020: 843).

Kadınlara verilen temsil yetkisi ve kazanımları olumlu olmakla birlikte yetersiz olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Nitekim 193 ülkede sadece 20'sinde kadınlar lider ve yöneticilik pozisyonunda yer almaktadır. Ruanda, Küba, Bolivya ve Birleşik Arap Emirlikleri dışında dünya parlamentolarında kadınlar azınlık durumundadır ve verilen yetki, sorumluluklar asimetrik, sembolik ve soyuttur. Bu durumun güç dinamikleri ve toplumsal cinsiyet normları ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır (Gökçimen, 2008: 20). Peki, neden siyaset kurumunda kadınlara ihtiyaç duyulur? Kadınlar kamusal alanda temsil edilmezse ne olur, ne değişir? Modern demokrasilere işlerlik kazandırabilmek için çoğulculuğa ve çok sesliliğe önem veren bir anlayış toplumun sosyal barışına katkı sağlayabilecektir. Kadınlar toplumsal hayatın azınlık veya yabancıları değil, dünya nüfusunun yarısını oluşturmaktadırlar. Kadınların siyasal temsili,

demokratik ve siyasi kurumlara yasal meşruiyet sağlayacaktır. Bu gereklilik ve çeşitlilik demokratik değerler açısından büyük bir kazanımdır. Irkçılığın ve ayrımcılığın yok edilmesi, tüm toplumsal cinsiyet ve kesimlerin temsil hakkına sahip olması demokratik bir vatandaşlık hakkı, insan haklarının bir gereğidir.

1893 yılında Yeni Zelanda Kadınlara ilk seçme ve seçilme hakkını veren ülkeken 2015 yılında ise kadınlara seçme ve seçilme hakkını veren son ülke Suudi Arabistan olmuştur. Temsil hakkından bahsederken sadece boş koltukların kadınlar tarafından doldurulmasından ziyade hak, sorumluluk ve görev bakımından yetki paylaşımı kastedilmektedir. Nasıl ki dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların emek ve üretimleri sayesinde ekonomiye katkı sağlanarak ekonomik büyüme sağlanıyorsa, toplumsal barış ve kalkınmanın sağlanabilmesi için kadınların da kamusal yaşamda temsil edilmelerine ihtiyaç vardır (UNDP, 2020).

Kadınlar çoğu zaman siyasi kurumlarda çifte standart, direnç, ayrımcılık, toplumsal cinsiyet normları ile yüzleşmek zorunda kalmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve dışlayıcı normlar kadınların siyasi düşünce ve ideoloji olarak ne düşündüklerinden öte kadınların nasıl göründükleri, ne tür elbise giydikleri, nasıl makyaj yaptıkları ile ilgilenmektedir. Kadınların kamusal alanda ve siyasette temsil edilmeleri cinsiyet ayrımcılığının önüne geçerek parlamentoları daha şeffaf ve hesap verebilir konuma taşıyacağı düşünülmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres'e göre; toplumsal cinsiyet eşitliği bir iktidar ve güç sorunudur. Toplumsal ilişkiler, güç-iktidar paylaşımı konusunda sorumluluk ve yetki paylaşımının yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla siyaset kurumunda ve parlamentolarda kadın temsili, barış, güven ve siyasal istikrarın sağlanmasına katkı sağlayacaktır (Dang, 2019). Seçim kampanyaları döneminde yaygın olarak sahada görünen kadınların, Donald Trump'ın ABD Başkanı seçilmesiyle birlikte politik tutum ve yasa yapım mekanizmaları ile temsil güçlerini artıracığı beklentisi karşılık bulmamıştır. Amerikan Temsilciler Meclisi'nde kadın temsil oranı %19,3 iken Senato'da kadın temsil oranı %23 seviyelerinde kaldı. ABD mevcut dünya geneli ulusal parlamentolarda kadın temsili olarak 103.sırada yer almaktadır. Kadınların siyasal katılımı sadece insan haklarının bir gereği değil aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma ve demokratik atılımının da temelidir (Brechenmacher ve Hubbard, 2020).

Türkiye açısından değerlendirildiğinde kadınların parlamentoda temsillerinin cılız kaldığı söylenebilir. Kadınlar, 1930 yılında belediye seçimleri, 1933 yılında muhtarlık ve 1934 senesinde milletvekilliği için seçme ve seçilme hakkını elde etmişlerdir. 1935 yılında yapılan seçimlerde 395 milletvekilinden 18 kadın milletvekili seçilmiştir. %4.6 oranında mecliste temsil hakkı bulan kadınlar, bu temsil oranının üstüne 2007 yılında yapılan genelseçimlerde ulaşabilmişlerdir.

Türkiye’de Seçim Yıllarına Göre Kadın Milletvekili Göstergeleri

Seçim YILI	Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekil Sayısı	Kadın Oranı
1935	395	18	4.6
1943	435	16	3.7
1950	487	3	0.6
1957	610	8	1.3
1965	450	8	1.8
1973	450	6	1.3
1991	450	8	1.8
1999	550	22	4.2
2002	550	24	4.4
2007	550	50	9.1
2011	550	79	14.3
2015 (7 Haziran)	550	97	14.7
2015 (1 Kasım)	550	81	17.6
2018	600	104	17.4

Kaynak: (Demir, 2020: 846)

1935 yılında parlamentoda temsil edilen kadın vekil sayısında yaklaşık yetmiş sonra artış meydana gelebilmiştir. 1999 yılından itibaren parlamentoda seçilen vekil sayısının artmasıyla birlikte kadın vekil oranında bir artış görülmektedir. Genel itibariyle kadınlara seçme ve seçilme hakkını birçok Avrupa ülkesinden daha önce tanıyan Türkiye’de kadınların kamusal alanda temsilinin soyut ve yetersiz kaldığı söylenebilir. Ayrıca mesele sadece mecliste kadınların temsil edilmemesi değil cinsiyet eşitsizliği sorunudur. Bu durum kadınların toplumsal, ekonomik ve kültürel sorunlarının çözülmesini güçleştirmektedir.

2.2. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problemi; Türkiye’de kadınların siyasette temsil edilmemesinin sebepleri nelerdir? Sorusu olup aşağıda varsayımlar sıralanmıştır.

1. Kadınlarda siyasal katılma, yaşla orantılıdır.
2. Alt gelir gruplarında siyasal katılma yoğunluğu azdır.
3. Kadınların siyasal katılma düzeyi, erkeklerden düşüktür.

4. Ataerkil aile yapısına sahip ailelerde siyasal katılım düzeyi düşüktür.
5. Türkiye’de siyaset, bir erkek işi olarak algılanmaktadır.

2.3. Alt Problemler

- 1- Türkiye’de kadının toplumsal yaşamdaki konumu nedir?
- 2- Kadınlar niçin siyasete katılırlar?
- 3- Kadınların parlamentoda yeteri kadar temsil edilmemesinin sebepleri nelerdir?
- 4- Kadın kollarının siyasetin içinde nasıl bir rolü bulunmaktadır?
- 5- Kadın kollarının, kadının temsil sorununa karşı nasıl bir duruşu bulunmaktadır?

2.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, kadınların siyasal temsil sorunlarına örneklem olarak seçilmiş iki siyasal partinin kadın kolları teşkilatı açısından bakabilmektir. Bu itibarla örneklem olarak seçilmiş iki siyasal parti kadın kollarına üye kadınların, toplumda kadının konumu ve statüsünü nasıl gördükleri, siyasal katılım ve temsil açısından kadın sorunlarının ne şekilde temsil edildiği araştırılmıştır.

Kadınların siyasal katılımları, bir ülkenin uluslararası gelişmişlik seviyesini yansıtmaması, temel hak ve özgürlüklerin kamusal alanda kullanılması açısından önem arz etmektedir (Caul, 1999: 80). Örneklem olarak Antalya şehrinin Kepez İlçesi AK Parti Kadın Kolları ve Muratpaşa İlçesi CHP Kadın kolları teşkilatları seçilmiştir. AK Parti, 3 Kasım 2002 Seçimleri ile iktidara gelmiş, 2007, 2011 ve 2015 genel seçimlerinde Türkiye’de birinci parti çıkmıştır. CHP ise, 2002, 2007, 2011 ve 2015 genel seçimlerinde Türkiye’nin ikinci büyük partisi konumunda yer almış bir muhalefet partisidir. Her iki siyasal partinin meclisin çoğunluğuna sahip olmaları, dünya görüşü ve ideolojik olarak zıt görüşlere sahip olmaları örneklem olarak seçilmelerinde belirleyici olmuştur. Bu sebeple her iki siyasal parti kadın kollarının kadın-siyasal temsil örneklemini açısından evreni temsil edici nitelikte olduğu düşünülmüştür.

2.4. Yöntem

Araştırma nitel sosyal özelliklere sahip bir karaktere sahiptir. Bilinen olay ve örneklemelerden yola çıkmak yerine çalışmada yeni veri setlerinin tespit

edilmesi ve gün yüzüne çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırmanın veri toplama tekniği derinlemesine görüşme metodudur. Derinlemesine görüşme, soru sorma ve cevap alma esasına dayalı olarak şekillenen sosyal bilimlerde sıkça kullanılan bir yöntemdir (Creswell, 2015: 45). Derinlemesine görüşme tekniğinde karşıdaki kişinin duyguları, deneyimleri ve algılarının ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Derinlemesine görüşme, sosyal bir grup ya da bireylerin düşünce ve anlam dünyaları, deneyimleri, endişeleri, değerleri, mesleki görüşleri, kültürel dokuları hakkında bilgi edinmeyi sağlamaktadır. Schegloff (1990: 248) yüz yüze görüşmenin, gündelik yaşamda iki kişinin karşılıklı sıradan konuşmasından farklı olduğunu, görüşmeciye yöneltilen soruların belirli bir amaç ve plan dâhilinde sorulduğuna dikkat çekmiştir. Nitekim görüşmeler, tanışma diyalogları, talk showlar, tartışma ya da dinsel ritüellerden farklıdır.

Öncelikle çalışmada Antalya Kepez İlçe AK Parti Kadın Kolları ve Muratpaşa İlçesi CHP kadın kolları teşkilatına mensup onar üye kadın ile toplamda 20 kadınla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Her görüşme için ortalama 45 dakika süre planlaması yapılmış, görüşmecilere yöneltilen sorularda yönlendirme, sübjektif tutum takınma gibi eylemlerden kaçınılmıştır. Görüşmecilerin kendilerine özgürce ve doğal olarak ifade edebilmesi için görüşmecilerin uygun oldukları ve boş zamanlarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Akademik ve bilimsel etik açısından görüşmecilere kimliklerinin gizli kalacağı hatırlatılmış, görüşmecilere çalışmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmecilerin olgusal kimliklerinin ortaya çıkarılması için yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi ve meslekleri hakkında ayrıntılı bilgi edinilmiştir. Beşinci sırada görüşme yapılan kadın Kepez İlçesi AK Parti kadın kollarına mensup ise “A5” veya üçüncü sırada görüşme yapılmışsa AK Partili ise “A3” Muratpaşa CHP kadın kollarına mensupsa da “C3” biçiminde kodlanmıştır. Çalışma verileri 2020 yılı öncesine ait olduğundan etik kurul izin onayı alınmamıştır.

3. Araştırmanın Bulguları

3. 1. Katılımcı Bireylerin Olgusal Kimlikleri

Görüşmecilerin Yaşları	AK Parti’li Kadınlar	CHP’li Kadınlar	Partideki Konumu
A1-C1	31	43	ÜYE
A2-C2	28	54	ÜYE
A3-C3	44	46	ÜYE
A4-C4	38	62	ÜYE
A5-C5	47	58	ÜYE

A6-C6	54	49	ÜYE
A7-C7	36	42	ÜYE
A8-C8	41	50	ÜYE
A9-C9	52	56	ÜYE
A10-C10	27	53	ÜYE

Görüşmecilerin yaş ortalaması, 45, 5'dir. AK Partili kadınların yaş ortalaması 39,8 olarak çıkarken CHP kadınlarda 51,3 olduğu görülmektedir. Nitekim yapılan görüşmelerde kadınların meslekleri sorulduğunda AK Partili kadın görüşmecilerin büyük bir kısmının ev kadını olduğunu belirtmişlerdir. CHP'li kadın görüşmecilerin büyük bir kısmının emekli oldukları, emekli olduktan sonra partiye üye oldukları göz önünde bulundurulursa iki partiye mensup görüşmeciler arasındaki yaş farkının sebebi anlaşılabilir. AK Partili kadın görüşmecilerin parti üyeliklerinin genç yaşta başlaması bu şekilde yorumlanabilir.

Bunun yanında emekli olduğunu ifade eden CHP'li kadın görüşmecilerin önemli bir kısmının öğretmen emeklisi olduğunu belirttikleri anlaşılmıştır. Görüşme esnasında CHP'li kadın görüşmecilerin yaş sorusuna çekinmeden cevap verebildikleri görülürken AKP'li kadın görüşmecilerin çekinden ve utangaç bir biçimde soruyu cevapladıkları gözlemlenmiştir.

3.2. Görüşmecilerin Medeni Durumu

	AK Parti'li Kadın Görüşmeciler	CHP'li Kadın Görüşmeciler
Bekâr	2	1
Evli	8	9

Her iki siyasal partiye mensup kadınların büyük bir kısmının medeni durumunun evli olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında AK Parti'li kadın görüşmecilerin ikisi eşlerinden boşandıklarını ifade ederken, CHP'li kadın görüşmecilerden bir tanesi eşinden ayrı olduğunu belirtmiştir.

3.3. Görüşmecilerin Çocuk Sayıları

	AK Parti’li Kadın Görüşmeciler	CHP’li Kadın Görüşmeciler
0	-	-
1 tane çocuk sahibi olanlar	-	4
2 tane çocuk sahibi olanlar	4	5
3 ve üzeri çocuk sahibi olanlar	6	1

Görüşme yapılan bazı katılımcıların ifadeleri şu şekilde sıralanabilir;

“Çok çocuklu aile bereketlidir, aile bağları daha güçlü olur, hem ilerde birbirlerine destek çıkarlar.” (A-3).

“Allah, rızkını verir.” (A-1).

“Bence, önemli olan sayısı değil niteliğidir ” (C-6).

“Çok çocuk, kadını sosyal ve ekonomik hayattan uzaklaştırır. Kadın eve hapsolmemalı.” (C-8).

Her iki siyasal partiye üye kadın görüşmecilerin çocuk sahibi olma konusunda duygusal eğilimler gözlemlenmiştir. CHP’li kadın görüşmecilerin toplum merkezli bir bakış açısıyla daha az çocuk sahibi olma eğiliminde oldukları gözlemlenirken AK Parti’li kadın görüşmecilerin daha duygusal ve annelik içgüdüyle annelik olgusunu benimsedikleri anlaşılmıştır. Bunun yanında AK Parti’li kadın görüşmecilerin muhafazakâr ve dinsel referanslar göstererek çocuk sahibi olmaya sıcak baktıkları görülmüştür. CHP’li kadın görüşmeciler, üç çocuk ve üzerinde çocuk yetiştirmeyi ekonomik ve özel sebepler ileri sürerek uygun bulmadıkları görülmüştür.

3.4. Görüşmecilerin Eğitim Durumları

	AK Partili Kadın Görüşmeciler	CHP’li Kadın Görüşmeciler
İlkokul Mezunu	3	-
Ortaokul Mezunu	2	1
Lise Mezunu	3	2
Yüksekokul ve Üniversite Mezunu	2	7

Eğitim düzeylerine bakıldığında CHP’li kadın görüşmecilerin eğitim düzeylerinin daha yüksek oldukları anlaşılmaktadır. Nitekim eğitimin sosyal ve

ekonomik yaşamda kullanabilecek fırsat sayısını artıran bir faktör olduğu düşünüldüğünde CHP’li kadın görüşmecilerin sosyal görünümünün daha güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında siyasal katılım kavramının eğitim düzeyi ile yakından ilgisi bulunmaktadır. Eğitim, kendini ifade edebilme, özgüven ve bilgi birikiminin oluşmasını sağlayan bir sosyalizasyon sürecidir. Bu sosyalizasyon süreci doğumdan ölüme kadar kişinin hayatında var olan toplumsal normları, değerleri öğrenme süreci olarak ifade edilebilir. Bu itibarla eğitim düzeyi yüksek olan görüşmecilerin siyasal katılım ve kadın sorunlarını dile getirme, çözüm bulabilme noktasında daha aktif ve etkili olabileceği değerlendirilmektedir.

3.5. Görüşmecilerin Meslekleri

	AK Partili Kadın Görüşmeciler	CHP’li Kadın Görüşmeciler
Serbest Meslek	1	1
Öğrenci	-	-
Memur	-	-
Ev Kadını	7	2
İşsiz	-	-
Emekli	2	7

Mesleklerine göre dağılım incelendiğinde her iki siyasal partiye mensup kadın görüşmecilerin kendilerini işsiz olarak algılamadıkları, ev kadınlığını bir iş kolu ya da meslek olarak gördükleri anlaşılmıştır. AK Parti’li kadın görüşmecilerin büyük bir kısmının sosyal ve ekonomik güvencelerinin bulunmadığı bu durumun aksine CHP’li kadın görüşmecilerin yarısından fazlasının sosyal ve ekonomik güvenceye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Emekli olan CHP’li kadın görüşmecilerin öğretmen emeklisi olmasının sosyolojik bir bağlamı bulunmaktadır. Öyle ki Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte kamusal alanda sosyal, siyasi ve ekonomik haklar elde eden kadınlara, resmi ideoloji tarafından kamusal alanda ve ailede toplumsal cinsiyet normlarıyla uyumlu bazı toplumsal roller yüklenmiştir. Annelik rolü ile uyumlu, yardımseverlik ve şefkatli olma gibi toplumsal cinsiyet normlarıyla uyumlu eğilimler kadınları öğretmenlik, hemşirelik, ebelik veya sağlık memurluğu gibi mesleki alanlara yönlendirmiştir. Bu yönüyle CHP’li kadın görüşmecilerin öğretmenlik mesleğine eğilimli olduğu düşünülebilir.

3.6. Görüşmecilerin Ekonomik Düzeyleri

Görüşme yapılan on CHP’li kadın görüşmeciden 7’si emekli olduğunu ve sosyal güvenceye sahip bulunduğunu beyan ederken sosyal güvencesi ve emekliliği bulunan AK Partili kadın sayısı ise 3 olmuştur. Eğitim düzeyinin iş bulabilme, kendini ifade edebilme noktasındaki potansiyeli ekonomik yaşamda da kendini gösterebilmektedir. CHP’li kadın görüşmecilerin önemli kısmı öğretmen emeklisi olduklarını ifade etmişlerdir. Bu yönüyle CHP’li kadın görüşmecilerin sosyal ve ekonomik görünümünün AK Partili kadın görüşmecilere kıyasla daha güçlü olduğu söylenebilir.

3.7. Görüşmeci Kadınların Aylık Gelir Durumu

	AK Partili kadın görüşmeciler	CHP’li kadın görüşmeciler
0-500	4	2
500-750	1	-
750-1000	-	-
1000-1500	3	1
1500 TL ve Üzeri	2	7

CHP’li kadın görüşmecilerin çalışma hayatından dolayı gelir düzeylerinin AK Partili kadın görüşmecilere kıyasla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca CHP’li kadın görüşmecilerden bazıları el işi ürün yaparak komşularına ve yakınlarına sattıklarını, az bir miktar olsa da ev ekonomisine katkıda bulduklarını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde AK Partili kadın görüşmecilerin bir kısmı da el işi ürün yaparak kültür günleri ve bazı sosyal etkinliklerde bu el işi ürünleri sattıklarını beyan etmişlerdir. Kendilerini ev kadını olarak gören her iki siyasal partiye mensup kadınlar, ev kadınlığının emek getirisi olmayan bir meslek olduğunu düşünmektedirler. Ataerkil aile yapısına sahip bazı görüşmeciler, eşlerinin kendilerine çalışma konusunda sıcak bakmadığını, bu sebeple evde çocuk bakımı, yemek ve temizlik yapmak gibi işlerle meşgul olduklarını söylemişlerdir.

“Bir defa kadın dediğin çalışmaz benim kültürümde, erkek ailenin reisidir; o çalışır ben de çocuklara bakarım.” (A-4).

“Evde zaten çalışıyoruz biz bence. Temizlik, çamaşır, yemek yap falan derken vakit geçiyor. Bir de dışarıda çalışacak olsam, evin işini kim yapacak?” (A-7).

“Bizim bey çalışmama asla izin vermez.” (A-8).

“Emekli öğretmenim, eşim çok anlayışlı birisidir. Çalışma yaşamında ve partiye gelmemde bana yardımcı olmuştur.” (C-4).

“Bazı tanıtım ve el işi günleri olduğunda yaptığım el işi ürünlerini satıyorum. Evin bütçesine katkı oluyor.” (C-10).

“Emekli sağlık memuruyum. Bir yandan ev işleri bir yandan partiye gelip gidiyorum.” (C-2).

“*Kadın Kollarına Niçin Üye Oldunuz?*” Sorusuna her iki siyasal partiye mensup görüşmeciler farklı cevaplar vermişlerdir. AK Partili kadın görüşmeciler, kültür, kimlik ve yaşam biçimi açısından kendi değerlerinin AK Parti Genel Başkanı, Recep Tayyip Erdoğan tarafından temsil edildiğine inanmaktadırlar. Ayrıca görüşmeciler Erdoğan’ın iyi bir konuşmacı, başarılı bir siyasetçi ve dindar bir kimliğe sahip olmasının kendilerini etkilediğini belirtmişlerdir. AK Partili kadın görüşmeciler başörtüsü yasağını kaldırdığı için Recep Tayyip Erdoğan’a derin bir sevgi ve saygı beslediklerini belirtmişlerdir.

“Biz muhafazakâr insanlarız, Tayyip Erdoğan’ı seviyoruz. Onun sayesinde rahatça her yere başörtüsüyle giriliyor. O yüzden Komşularım!la birlikte gelip kadın kollarına üye olduk.” (A-2).

“Komşular tavsiye etti, Belli bir yaştan sonra evde boş oturmak sıkıntı veriyor. Muhtaç ve fakirlere yardım ediyoruz, Daha sosyal oluyorsun, dayanışma güzel bir şey. Bir fakirin bana bakıp Allah razı olsun demesi yetiyor.” (A-9).

“Niçin mi kadın kollarındayım? Ülkeme sahip çıkmak için.” (C-3).

“Cumhuriyeti ve erdemlerini yaşatmak için buradayım evladım. Öğretmen emeklisiyim ben. Çocuklara hep sevgiyi saygıyı ve güzel şeyleri öğrettim yıllarca. Bu sevgiyi yaymak istiyorum. Atatürkçüyüm, 6 yıldır geliyorum ben buraya.” (C-9).

CHP’li kadın görüşmecilerin vermiş olduğu mesajlar yaşam biçimi, dünya görüşü çerçevesinde okunabilir. Kendilerini seküler, Cumhuriyetçi ve Atatürkçü olarak tanımlayan görüşmecilerin kadın hakları, kadınların sorunlarını paylaşma ve çözüm üretme bağlamında herhangi somut bir plan veya projelerinin olmadığı anlaşılmıştır. Feminist eleştirel açıdan, her iki siyasal partiye mensup kadınların, misyon bakımından benzer özellikler taşımakla birlikte kadının siyasal katılım, eşitlik, kadın temsili gibi sorunları gündeme getirmedikleri görülmektedir.

“*Kadın Kollarına Üye Olurken Eşinizden Ya da ailenizden destek aldınız mı?*” Sorusuna AK Partili kadın görüşmeciler;

“İllaki ablam, benim eşim biraz agresiftir. Her Pazartesi toplantımız oluyor mesela bizim. Gitmeden önce izin alıyorum yani.” (A-8).

“Ben kocamdan izin almadan dışarı bile çıkmam. Kafama göre şuraya buraya gidiyorum diyemem ona. Söylerim ona, tamam derse, problem olmaz. Bu kadar.” (A-1). Biçiminde cevaplar vermişlerdir. Ataerkil ve muhafazakâr

değerlere sahip olduğu görülen AK Partili kadın görüşmeciler, eşlerinden onay olarak parti kadın kolları toplantılarına katılabildiklerini belirtmişlerdir. CHP’li kadın görüşmecilerden bazıları;

“Ben eşimden ayrılalı 11 yıl oldu. Kimseden izin almak zorunda değilim. İzin de almıyorum zaten. Özgür bir kadınıyım. Toplumdaki tüm kadınlarımızın da özgür olmasını arzu ediyorum.” (C-8).

“Eşimle aynı ideolojiyi paylaşmasaydık, evlenmezdim onunla zaten. Sağ olsun her zaman destek olmuştur bana bu konuda.” (C-6).

“Kesinlikle evet. Eşim çok anlayışlıdır. Yobaz bir adam değil, gayet aydın bir insan. Bana çok destek olmuştur bu konuda. Yoksa kadın kollarında söz sahibi olur muydum ?” (C-3) şeklinde yanıt vermişlerdir. Eşlerinin parti kadın kollarına katılımlarında desteklerini aldığını belirten görüşmeciler olduğu gibi eşinden ayrı olan bir görüşmecinin kimseden izin almak zorunda olmadığını belirtmesi dikkat çekicidir. Genel itibariyle her iki siyasal partiye mensup görüşmeciler kadın kolları toplantıları için eşlerinin rızalarını almaya çalışmışlardır.

“*Sizce Kadın Kolları Niçin Vardır?*” Sorusuna AK Partili kadın görüşmeciler;

“Faaliyetleri ve dayanışmayı seviyorum. Kendi mahalledeki eksiklikleri çevremdeki muhtaçları iletme imkânım oluyor. Bence dayanışma için vardır.” (A-4).

“Aktif olmak, sosyal olmak için, fakir fukarayı kollamak gerek. Bunu kadın kolları aracılığıyla yapma imkânın oluyor işte.” (A-7).

“Erkeklerin giremediği alanlara ulaşmak için belki de. Nasıl desem ki? Bir erkek yerine kadınlar mevlit okutur, gün, kermes falan yapar. Erkeklerin yapamadıkları işleri yapmak için diyebilirim.” (A-1) biçiminde cevap vermişlerdir.

CHP’li kadın görüşmecilerden bazıları;

“Kadınlara katkıda bulunmak, onlara haklarını anlatmak, çağdaş ve medeni yaşamın önemini anlatmak, eşitlik konusunda bilgilendirmek için vardır.” (C-5).

“Biz ezelden CHP’liyiz, Atatürk’ün ve onun ilke ve devrimlerinin izinden gitmeliyiz. Bence kadın kolları farklı kesimlere sesimizi duyurmak için vardır.” (C-10).

“Ülke yönetiminde bir kadın olarak var olmak için mücadele etmek gerekiyor. Bunun aracı da kadın kollarıdır.” (C-2) şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Genel itibariyle kadın kolları teşkilatının erkeklerin ulaşamadığı alanlara ulaşabilmek gibi bir amacının olduğunu belirten görüşmeciler, yardımlaşma, dayanışma mantığı ile hareket etmektedirler. Kadın kollarında kadın cinayetleri,

kadına şiddet, kadınların siyasal temsillerine ilişkin bir eylem planı ya da enstrüman olmadığı anlaşılmaktadır.

“Üyesi Olduğunuz Kadın Kolları ne gibi faaliyetler yürütüyor?” Sorusuna AK Partili kadın görüşmecilerden bazıları;

“Boş durmuyoruz aslında biliyor musun? Hasta ziyaretleri yapıyoruz. Muhtaç arkadaşlar oluyor tamam mı? Çeyrek altın için kendi aramızda para topluyoruz. Huzurevi’ne yaşlıları ziyarete gidiyoruz. Kermes yapıp, parasıyla fakir öğrencilere burs veriyoruz.” (A-7).

“Ben emekliyim. Emekli maaşımdan her ay 300 lira öğrencilere burs veriyorum. Bir de Muratpaşa Belediyesi ile görüştüm yer vermeleri için. Pazarda ikinci el neşriyat satıp, parasını Hacettepe’de okuyan iki tane kızıma gönderiyorum. Kızım diyorum ama komşumun çocukları. Canları sağ olsun. Hayır, işi yapmaya çalışıyoruz elimizden geldiğince.” (A-9).

“Kermes, gezi falan düzenleniyor bazen. Şehit aileleri için para yardımı topluyoruz. Kötü bir işimiz yok diyeyim sana.” (A-4).

“Kutlu doğum haftasında, kurban bayramlarında mevlit okutuyoruz biz. Sonra, kurban derilerini yurtlara bağışlıyoruz. İlçe ziyaretleri, doğumevi ziyaretleri yapıyoruz.” (A-8) şeklinde cevap vermişlerdir.

AK Partili kadın görüşmeciler, kadın kolları faaliyetlerini sosyal dayanışma ve yardımlaşma derneği mantığı ile yürüttüklerini belirtmişlerdir. Hayır işleri, hasta ziyaretleri, huzurevi ziyaretleri, kermesler, şehitlere yardım toplamak gibi faaliyetlerden bahseden görüşmecilerin kadın ve siyasal temsil sorunlarına dair somut bir uygulama planından bahsetmemişlerdir.

“Biz toplumsal olaylara, siyasete akılcı ve duyarlı yaklaşıyoruz. Protesto, basın açıklaması hakkımızı kullanıyoruz. Mesela geçenlerde CLK’nın elektrik zamlarını protesto ettik ve kadınlar olarak yürüdük kapalı yolda.” (C-5).

“Kadınların sorunlarını dinliyor ve yardımcı olmaya çalışıyoruz. Teknik anlamda kusursuz olduğumuzu söyleyemem ama sanki iletişim problemimiz var gibi görünüyor.” (C-1).

“Adı üstüne kadın kolları işte. Neden erkek kolları yok? Diye sormaya gerek var mı? Çünkü siyaset erkeklerin tekelinde. Hiç olmazsa kadınların bu alanda seslerini duyurmaya çalışmak gibi bir misyonumuz var.” (C-4).

CHP’li kadınların öz eleştiri yaptıkları ve toplumun bazı kesimlerine ulaşabilme noktasında sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bununla beraber bazı katılımcıların siyasal alanda ataerkil bir düzenin egemen olduğunu belirtmeleri, kadınların siyasal alanda temsil sorunlarını çözme konusunda beklentileri olduğunu ifade etmeleri anlamlıdır.

“Kadınların parlamentoda temsillerini yeterli görüyor musunuz? Neden?” Sorusuna AK Partili kadın görüşmeciler;

“Tabi ki kadın temsil oranları yetersiz. Her ilden en az 1 tane kadın adayın gösterilmesi lazım ki kadınların problemlerini, kadın cinayetlerini dile getiren birileri olsun.” (A-10).

“Ben partiye hizmet etmek için geldim. Üzerime düşeni yaparım ama Başbakanımız, büyüklerimiz daha doğrusunu bilirler.” (A-2).

“Antalya’dan Sena Nur Çelik var kadın milletvekili. Birçok yerden de kadın vekiller var zaten. Bence yeterli.” (A-8) biçiminde cevap verirken CHP’li kadın görüşmeciler;

“Kamusal alan erkeklerin işgali altındadır. Doğal olarak mecliste kadın sayısı az. Hep kotadan bahsediliyor ama simgesel olduğunu düşünüyorum ben bunun.” (C-5).

“Yetersiz elbette. Ataerkil toplumun her alanda da öznesi erkek oluyor maalesef. Kadına söz hakkı tanınmıyor. Kadından geleneksel konumunu evde muhafaza etmesi isteniyor diye düşünüyorum ben.” (C-7) cevaplarını vermişlerdir.

Her iki siyasal partiye üye kadın görüşmeciler genel itibarıyla kadınların temsillerinin soyut ve sembolik olduğunu belirtmişler, mecliste kadınların yeterli ölçüde temsil edilmediğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında kadın temsil oranlarını yeterli bulan bazı katılımcılar da mevcuttur. Temsil oranlarını nicel olarak yetersiz bulan katılımcıların kadınların temsil sorunlarını dile getirmemeleri ya da bir çözüm yolu sunmamaları da dikkat çekici olmuştur.

“*Kadınların Siyasal Katılımını Etkileyen Faktörler Neler Olabilir?*” Sorusuna AK Partili kadın görüşmeciler;

“Tansu Çiller’den gördük göreceğimizi, Erdoğan işini iyi yapıyor zaten.” (A-1).

“Erkekler siyasette çok baskınlar bence. Biz kadın kolları olarak onlar bir mevki, makama gelsinler diye çalışıyoruz. Türkiye’deki siyasi kültürden kaynaklı bir durum bu.” (A-6).

“Biz kadınlar çok duygusalız, o yüzden siyaseti hep erkekler yapıyor. Biz siyasetin içinde olsak komşumuza bile siyasi gücümüzü göstermeye çalışırız. Profesyonel davranamıyoruz. Siyasetçi olacaksa Tayyip gibi olsun.” (A-10) biçiminde cevap vermişlerdir.

AK Partili kadınların ifadelerine göre, “siyaset erkek işidir” diyenlerin sayıca az görünmemektedir. “Siyasetin bir erkek işi olduğu” kadın üyelerin büyük bir çoğunluğunca kabul edilmiştir. Öte yandan kadınların siyasete katılmasını etkileyen faktörler hakkında toplumun bakış açısı, erkeklerin kadınlar üzerinde baskıları ve kadınların duygusal olmaları gibi nedenler sıralanmıştır. AK Partili kadınların büyük bir çoğunluğunun siyaseti erkek işi olarak algılaması, ataerkil ve geleneksel bakış açısının bir ürünüdür. Muhafazakâr

yaşam biçimi kadınları erkeklere bağlı hale getirmiş, sosyal, kültürel ekonomik olarak erkek egemenliğini benimseyen kadınlar, doğal olarak kamusal alandaki siyasal taleplerini de erkeklere feragat etmişlerdir. Siyasal katılımlar ise büyük ölçüde seçim zamanlarında ev ve mahalle ziyaretleri, partiye üye kazandırmak için hafta başı toplantıları şeklinde gerçekleşmektedir. CHP’li kadın görüşmeciler ise;

“Bıyiksız siyasete ihtiyacımız var kanaatimce. Kadınları siyasete kazandıracak bir yapının oluşturulması lazım. Yardımcı ve yan kollar ile kadının siyasetteki konumunun tamamen düzeleceğini düşünüyorum.” (C-9).

“Her şeyden evvel kimse şunu demiyor: Kadınların siyasete ayıracak vakti kalıyor mu ki? Temizlik yapmak, çamaşır yıkamak, yemek yapmaktan... Bir de çocuk bakımı eklenince kadın evden çıkamıyor ki...” (C-8) cevaplarını vermişlerdir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet normlarının ve erkek egemen sistemin üretmiş olduğu bu toplumsal yapıda kadınların hane içi görevleri sebebiyle siyasal faaliyetler ile ilgilenmeye vaktinin olmadığı anlaşılmaktadır. Her iki siyasal partiye mensup kadın görüşmeciler siyasetin aslında erkek işi olarak toplumda algılandığını kabullenmişlerdir.

“Örnek Aldığınız Bir kadın Siyasetçi Var mı? Neden?” Sorusuna AK Partili kadın görüşmecilerin düşünceleri şu şekildedir;

“Ben Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sema hanımı çok beğeniyorum. Tesettürlü, inançlı bir Anadolu kadını. Eğitimli ve çalışkan. Cesur bir kadın.” (A-6).

“Bana kadın siyasetçi sordunuz, ama ben bir Erdoğan fanatığıyım. Dik duruşu, zekâsı ve imanı ile tam bir lider.” (A-4).

“Sena Nur Hanım Alanyalı. Antalya’dan vekil seçildi. Kendisiyle görüşme imkânımızda olmuştu. Ona bakınca kendimizden birisinin vekil olduğunu görüyorum. Bu beni mutlu ediyor.” (A-9). Örnek alınan kadın siyasetçi sorusuna Ak Partili kadın görüşmecilerin Recep Tayyip Erdoğan cevabını vermesi, Erdoğan’ın karizmatik liderliği ile açıklanabilir. Diğer örnek alınan kadın siyasetçi sorusuna başörtülü kadın milletvekillerinin isimlerinin sayılması yaşam biçimi ve kültürel değerlerin temsili ile ilgilidir. CHP’li kadın görüşmeciler ise aynı soruya Aylin Nazlıaka, Emine Ülker Tarhan, Selin Sayek Böke gibi isimleri örnek göstermişlerdir. Aylin Nazlıaka’nın şık giyimli olduğuna atıfta bulunan katılımcılar, kadın adayların Atatürkçü kimliğine vurgu yapmışlardır. Emine Ülker Tarhan’ı örnek alan bazı görüşmeciler O’nun cesur ve kararlılığına vurgu yaparken siyasetin doğasının bunu gerektirdiğini dile getirmişlerdir. Doğal olarak siyasetin rekabet, cesaret ve özgüven isteyen bir iş olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç

Kadınların siyasal katılım sorunları ile ilgili olan bu araştırma, Ocak 2016 ile Haziran 2016 tarihleri arasında Antalya Kepez İlçesi Ak Parti Kadın Kolları ve CHP Muratpaşa Kadın Kolları ile derinlemesine görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Kadın katılımcıların yoğun olduğu siyasi partilerin kadın kolları penceresinden kadın ve siyasal katılım, kadınların kamusal alandaki görünümüne ilişkin yapılan çalışmada; her iki siyasi partiye mensup kadınların siyasal katılım ve kadınların kamusal alanda, mecliste temsillerine ilişkin bir eylem planı ya da çalışmalarının olmadığı görülmüştür.

Kadınların parlamentolarda yeterli düzeyde temsil edilmemesi; Türkiye’de siyasetin bir erkek işi olarak algılanması varsayımını güçlendirmektedir. Netice itibariyle siyasetin erkek egemen alanlarda yapılması, toplumsal cinsiyet normları, siyasal partiler, düşünce kuruluşları ve sivil toplum örgütleri gibi kurumların kadınların siyasal katılımlarını güçlendirebilecek somut bir eylem planı ya da strateji üretememiş olması bu durumun sebepleri arasında değerlendirilebilir. Kadınların siyasal kurumlarda temsillerini arttırmak için devlet güvencesi sağlanmalı, kamu ve özel kuruluşlar tarafından kadınların temsillerini güçlendirmek amacıyla çalıştay ve eylem planları hayata geçirilmelidir. Bu bağlamda kamu denetçiliği kurumu başta olmak üzere, siyasal partiler, medya, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, vakıflar ve barolar gibi toplumsal paydaşlara önemli görevler düşmektedir.

Belirli gün ve haftalarda piknik, kermes, hasta ve yaşlı ziyaretleri, ihtiyaç sahiplerine maddi yardım toplama gibi faaliyetler gerçekleştiren kadın kolları, yardımlaşma ve dayanışma vakfı sistemi ile çalışmaktadırlar. Sosyal ve ekonomik görünüm olarak CHP’li kadın görüşmecilerin kamusal alanda daha görünür ve çalışma yaşamından kişiler olduğu görülürken AK Partili kadın katılımcıların uygulama alanlarının daha geniş bir sahayı kapsadığı söylenebilir. Ev ziyaretleri, hasta ve yaşlı ziyaretleri, mahalle toplantıları ile AK Parti kadın teşkilatının CHP kadın kollarına göre daha aktif ve yoğun çalıştıkları gözlemlenmiştir. CHP’li kadın görüşmecilerin ortalama yaşının 51 civarında olduğu anlaşılırken AK Partili kadın görüşmecilerin ise 39 yaş ortalaması ile daha genç bir kadroya sahip olduğu görülmüştür. Her iki kadın teşkilatında ev kadınlığının bir meslek olarak algılanması dikkat çekici olmuştur. Emeksiz bir meslek gibi algılanan temizlik, çocuk bakımı, ütü ve yemek yapma gibi eylemler her iki siyasi parti katılımcılarında da mevcuttur. CHP Kadın Kolları üyelerinin ise büyük bir çoğunluğunun emekli olduğu, iş hayatından ayrıldıktan sonra partiye üye oldukları anlaşılmıştır. CHP’li kadın görüşmecilerin önemli bir kısmının sosyal güvenceleri bulunduğundan erkeklere daha az bağımlı pozisyondadırlar. CHP’li katılımcıların bir kısmının öğretmen emeklisi ve hemşire emeklisi olması dikkat çeken bir faktördür. Ev kadını sayısı daha fazla

olan AK Partili kadın katılımcıların çocuk sahibi olma konusunda CHP’li kadın görüşmecilerden daha istekli oldukları görülmüştür.

Kadın kollarına üye olma konusunda eşlerinin desteğini almaya çalışan her iki siyasi partiye mensup kadın görüşmeciler, sosyalleşmek, saygınlık kazanmak, sosyal iletişim ağını genişletmek için kadın kollarına üye olduklarını belirtmişlerdir. Her iki siyasi parti katılımcıları, siyasal katılımın önündeki engel olarak erkek egemen kamusal alan ve siyasi kültürü hedef göstermişlerdir. Bu durumun yanında partilerin tüzük ve yönetmeliklerinde bulunan kadın hakları, kadın vekillerin seçilmesi ve temsil hakkı gibi ifadelerin genel geçer ve soyut bir anlamı olduğunu belirtmişlerdir. Örnek alınan kadın siyasetçiler sorusuna, yaşam biçimi, değerlerin ve kimliğin temsili bağlamında cevaplar verildiği göze çarpmaktadır. AK Partili kadın görüşmecilerin başörtüsü konusunda tanıdığı serbestlik ve başörtüsü yasağının kaldırılmasından dolayı Recep Tayyip Erdoğan’a derin sevgi ve saygı besledikleri gözlemlenmiştir. Netice itibariyle her iki siyasi parti kadın kollarının yan kol, yardımcı kol olarak erkek egemen siyasi kültüre hizmet ettiği anlaşılmıştır. Kadının statüsü ve konumunun güçlendirilmesi için somut bir çalışmalarının olmadığı anlaşılmıştır. Kadın kolları kurumu cinsiyetçi ve ayrımcı politikaları yeniden üreten bir karaktere sahip olduğu için kadın kolları teşkilatlarının daha bağımsız ve erkek egemen kültüre hizmet etmeyen bir yapıya dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu dönüşümün sağlanması halinde siyasi iletişim kanallarının güçlenebileceği düşünülmektedir. Erkek egemen siyasi kültüre bağlı ve bağımlı olan kadın kolları teşkilatları kendilerine özel bütçelerinin olmaması, özgürce bağımsız hareket edememeleri sebebiyle zamanla işlevsiz hale getirmiştir.

Kaynakça

- Anbarlı Bozaday, Şeniz ve Salih Ziya Kutlu (2014), “Siyasette Kadın Temsili Açısından 30 Mart 2014 Yerel Seçimi Sonuçlarının Çanakkale İli Örneğinde Değerlendirilmesi”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 12 (16): 131-156.
- Arat, Yeşim (1989), *Patriarchal Paradox: Women Politicians in Turkey* (London: Fairleigh Dickinson University Press).
- Ayata, Ayşegül (2011), “Siyaset ve Katılım, Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi”, Ecevit, Yıldız ve Necla Karkiner (Der.), *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi* (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları): 65-78.
- Baykal, Deniz (1970), *Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi* (Ankara: AÜSBF Yayınları).
- Brechenmacher, Saskia ve Caroline Hubbard (2020), *Breaking the Cycle of Gender Exclusion in Political Party Development* (Washington: Carnegie Endowment for International Peace).
- Caul, Miki (1999), “Womens Representation in Parliament, The Role of Political Parties”, *Sage Publications*, 1 (5): 79-98.

- Creswell, John W. (2015), "Nitel Araştırma Tasarımı", Bütün, Mesut ve Selçuk Beşir Demir (Der.), *Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (Ankara: Seçkin Yayınları): 42-68.
- Çağlar, Nedret (2011), "Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları", *Vizyoner Dergisi*, 3 (4): 56-79.
- Çakır, Özlem (2008), "Türkiye'de Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (31): 25-47.
- Çam, Esat (1999), *Siyaset Bilimi* (İstanbul: Der Yayınları).
- Çukurçayır, Mehmet Akif (2008), *Yerel Demokrasi ve Yerel Siyaset, Yerel Siyaset* (İstanbul: Okutan Yayınları).
- Dang, Geetika (2019), "Women's Political Participation and Development", <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2019/09/04/womens-political-participation-and-development/> (08.08.2022).
- Demir, Erdi (2018), *Kadınların Siyasal Katılımı Antalya'da AK Parti ve CHP Kadın Kolları Örneği*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (05.06.20203)
- Demir, Erdi (2020), "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadının Siyasetteki Rolü ve Önemi", Tansü, Yunus Emre (Der.), *Abay Kunanbayev Anısına Türkiye ve Türk Dünyası Araştırmaları-III* (Gaziantep: IKSAD Publishing House): 833-863.
- Demir, Erdi (2021a), "Halit Ziya'nın Aşk-ı Memnu Romanında Kadın Temsillerinin Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi", *Turkish Academic Research Review*, 6 (1): 293-307.
- Demir, Erdi (2021b), "Çalılık Romanı: Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Kadın Kimliği İnşasının Toplumsal Cinsiyet Normları Bağlamında Yorumlanması", *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2): 317-340.
- Demir, Erdi (2021c), "Kutadgu Bilgi'de İnşa Edilen Kadın Kimliği Üzerine Sosyal Bir İnceleme", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (4):199-208.
- Doğan, İsmail (2012), *Sosyoloji* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları).
- Dursun, Davut (2008), *Siyaset Bilimi* (İstanbul: Beta Yayınları).
- Ecevit, Yıldız (2011), "Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç". Ecevit, Yıldız ve Necla Karkıner (Der.), *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi* (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları): 2-29.
- Gökçimen, Semra (2008), "Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi", *Yasama Dergisi*, (10): 6-59.
- Sancar, Serpil (2011), "Erkeklik". Ecevit, Yıldız ve Necla Karkıner (Der.), *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları* (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fakültesi Yayınları): 168-191.
- Schegloff, Emanuel A. (1990), "Interactional Troubles in face-to-face survey interviews: Comment." *Journal of the American Statistical Association*, 85 (409): 248-250.
- Shvedova, Nadezhda (2005), "Obstacles to Women's Participation in Parliament" Ballington, Julie ve Azza Karam (Der.), *Women in Parliament: Beyond Numbers* (Stockholm: IDEA):22-45.
- Pınarcıoğlu, Nihal Şirin (2017), "Eril Siyasette Kadın Temsili mi?", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7 (1): 12-24.
- UNDP (2020), <https://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2020/the-struggle-for-women-in-politics-continues.html> (20.06.2022).
- Walby, Sylvia (1990), *Theorizing Patriarchy* (Oxford: Basil Blackwell).